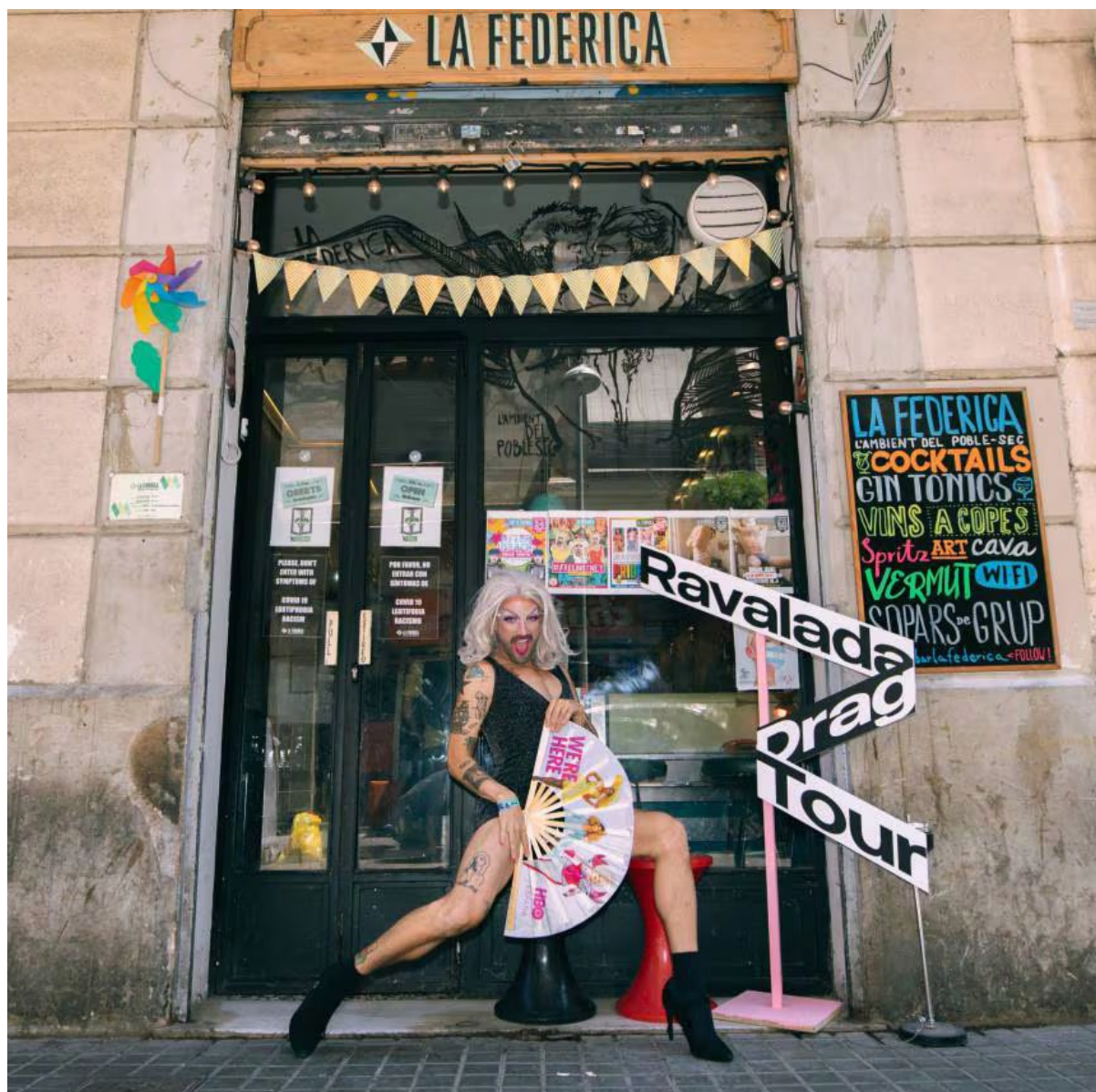

La Barcelona 'drag queen' remunta el vol

Carlos Orquín

FONT: El País (2021)

https://elpais.com/cat/2021/08/16/actualidad/1629130030_193958.html?utm_source=chatgpt.com

Jono Kitchens, guanyadora de l'última 'Ravalada', a la porta del bar La Federica.

L'època daurada del transformisme barceloní del Paral·lel fa bastant temps que es va acabar. Les artistes locals van topar de sobte amb un món nou, més complex, que les entenia menys i on els espectacles en directe semblaven tenir menys cabuda en la nit.

El tancament de sales va trobar un petit halo de llum amb l'èxit de *RuPaul's Drag Race*, el *reality show* nord-americà que des de fa 12 anys arrasa entre la comunitat LGTBIQ+ jove i que acaba de finalitzar la seva primera edició espanyola. Aquesta atmosfera donava esperances que una nova generació agafés les regnes de la ciutat. Però, com per a tothom, el coronavirus va arribar per sorpresa. L'escena *drag* de la capital catalana, encasellada en el sector de l'oci nocturn, intenta esquivar les restriccions i tornar a l'avantguarda amb un futur menys precari i trencant els límits del gènere.

La primera manifestació pels drets del col·lectiu LGTBIQ+ d'Espanya va tenir lloc a Barcelona. Era finals de juny de 1977 i un grup encapçalat per dones trans i transvestits de la ciutat va enfilem la Rambla i va acabar a bufetades amb la policia franquista a Canaletes fins a la dispersió. Aquest fet ha estat la cara visible d'una altra realitat que es vivia en desenes de locals nocturns de la ciutat, on es feia política d'una altra forma amb el cabaret, la revista i el transformisme més avantguardista d'Espanya. A la Barcelona canalla era freqüent veure nus integrals i cossos desafiant normes de tota mena. El que queda avui de tot això és poc en nombre, però una mica més en esperit, segons la majoria de protagonistes consultades per aquest reportatge.

Així ho creu, per exemple, Jono Kitchens, *drag* londinenca establerta a la ciutat abans d'actuar al bar La Federica, al Poble-sec, amb perruca rossa, barba morena i entre poca roba i gairebé sense. “La capacitat d'imaginació i la varietat han de tornar a ser senya d'identitat de Barcelona”, explica al costat de la seva parella artística i sentimental Joan Castillo, discjòquei, amb qui conformen el conjunt Pluma. La parella porta cinc anys intentant fer un *drag* que mostri cossos diversos —incloent *drag king*, fet per dones— amb el seu espectacle que salta de local en local i s'adapta a l'entorn. Reivindiquen l'enginy per esquivar les múltiples crisis del sector, molt tocat per les restriccions a Catalunya.

Aquest model itinerant de què parla Pluma s'ha experimentat quatre vegades a Barcelona l'últim any amb el nom de Ravalada. La dinàmica consisteix que diversos grups petits de públic —modificable segons les normes del moment— van canviant de bar (en aquest cas, del Raval i el Gaixample), veient un espectacle a cadascun, sense creuar-se. El públic pot votar per la seva actuació preferida i l'organització revela per

les xarxes, un cop passada la jornada, qui ha estat la *drag queen* més votada. L'última edició, celebrada a mitjans de juliol, la va guanyar precisament Jono Kitchens.

Las 'drags' "La Rubén" (e) i "La Desi", en una actuació al Cangrejo del Raval.

La iniciativa de la Ravalada, que prepara noves dates pel setembre a Barcelona i que s'exporta a altres ciutats, va sorgir del concepte *support your local drags* (dona suport a les teves *drags* locals, en anglès). “La idea és que la gent descobreixi artistes que no ha vist abans. Que no vinguin per una en concret, sinó pel factor sorpresa”, expliquen Olivier Grau i Jakob Traxler, promotors habituals de la nit gai i la Ravalada, que asseguren que la recaptació de l'entrada va a les artistes i els bars guanyen amb les consumicions.

El *drag* té entre els seus pilars les idees de *house* (casa, en anglès) i *mother* (mare), és a dir, que les veteranes acullen les noves amb un sentiment de germanor. Però si no hi ha locals per actuar, no hi ha espais de trobada. I aquest relleu és el que està en perill amb el tancament de sales dels últims anys, explica Rubén Cardozo, mític transformista d'El Cangrejo del Raval. L'argentí, que es nega a revelar quants anys porta actuant a Barcelona, és clar: “Em fa molta pena perquè veig que les joves tenen molta teoria, però falten llocs, i les taules te les dona la pràctica, no val amb el tutorial de maquillatge”.

El tipus d'espectacle d'El Cangrejo és dels pocs que conserva l'essència cabaretera del Paral·lel, a base de monòlegs mordaços i *playbacks* d'èxits d'ahir i avui, amb el record de Carmen de Mairena com una de les seves artistes icòniques. Eugenio Bergès, propietari del bar, garanteix la continuïtat “quan tot passi” (ara està tancat), perquè el local és seu i assegura que quan pugui, hi tornarà a haver espectacles. Mentrestant, les

treballadores sobreviuen en erto, amb molta sort, o esquiven el present amb altres feines.

Ni tan sols l'auge dels últims anys no ha millorat la situació de les persones que es dediquen al *drag*, explica Norma Mor (o Mort a la Norma), artista no binària arribada des de Xile fa un parell d'anys i que juga amb la *performance* i la reivindicació de l'anticolonialisme en el seu estil. Defensa que el *drag queen* ha de deixar de limitar-se exclusivament als bars i conquerir altres esferes de la investigació sobre el gènere i les arts escèniques. Malgrat ser 'nova', se sent molt hereva de l'escena *underground* i genuïna que té a veure amb el carrer i personatges com Ocaña i Mónica del Raval.

Dos 'mons' en un

El panorama actual es mou en la pulsio entre la posada en valor d'aquest passat transformista (més de teatre i més polític) i el nou 'drag' d'estil americà com el que representa Sagittaria, que amb només 22 anys s'ha quedat a les portes de guanyar la primera edició del '*Rupaul's Drag Race España*', el programa emès per la plataforma Atresplayer fa tot just un mes. L'artista va començar perquè era fan del format. Va aprendre a maquillar-se i va guanyar seguidors, fins que van començar a trucar-la de discoteques gais de la ciutat i va aconseguir passar el càsting i quedar finalista del concurs. "El meu estil és molt de passarel·la, molt polit, però també m'agradaria explorar una mica altres coses", explica. Està clar que l'empenta de RuPaul empeny a un interès més gran per aquest tipus d'art, com explica el fet que, per primera vegada, el Primavera Sound dediqui un escenari a 'drags queens' el 27 d'agost al Fòrum. El que demana Rubén Antón, investigador de l'herència cultural de la ciutat i autor de l'exposició 'Neotransvestisme' que es pot veure a la galeria L'Art i Cafè de Sitges, és que no s'oblidi el passat 'canalla', sobretot en l'actual context d'augment d'agressions contra el col·lectiu LGTBI al carrer: "Vendre un 'drag queen' amable i molt net no pot ser amb les barbaritats que estem veient. Les artistes actuals no es poden quedar només amb el brilli brilli".